

## *Zaključni dokument*

# Ciljevi održivog razvoja – predlog Otvorene radne grupe<sup>1</sup>

1. U Zaključnom dokumentu konferencije Rio+20 *Budućnost kakvu želimo*, između ostalog, doneta je odluka o osnivanju Otvorene radne grupe, koja bi razvila skup *Ciljeva održivog razvoja*. Grupa bi ove ciljeve predala Generalnoj skupštini da ih na svom 68. zasjedanju razmotri i preduzme odgovarajuće korake. Zaključni dokument je pružio osnovu za formiranje koncepta ovih ciljeva. Doneta je i odluka da *Ciljevi održivog razvoja* budu usaglašeni sa Planom za razvoj Ujedinjenih nacija nakon 2015. i integrirani u njega.
2. Iskorenjivanje siromaštva je najveći globalni izazov sa kojim se svet danas suočava, a ujedno je i neophodan uslov za održiv razvoj. U Zaključnom dokumentu Rio+20 još jednom je naglašeno da je posvećenost oslobađanju čovečanstva od siromaštva i gladi jedan od najhitnijih zadataka.
3. Iskorenjivanje siromaštva, smanjenje neodrživih i promovisanje održivih obrazaca potrošnje i proizvodnje, kao i zaštita i upravljanje bazom prirodnih resursa društveno-ekonomskog razvoja predstavljaju primarne ciljeve i neophodne uslove za održivi razvoj.
4. U žiži održivog razvoja su ljudi, te je Rio+20 obećao da će težiti stvaranju sveta koji je pravičan, jednak za sve i obuhvata sve, i posvetiti se zajedničkim naporima da se promoviše postojan i inkluzivan ekonomski rast, društveni razvoj i zaštita životne sredine i time donese korist svima, posebno deci sveta, mladima i budućim generacijama sveta, bez razlike u odnosu na starost, pol, invaliditet, kulturu, rasu, nacionalnu pripadnost, poreklo, migracioni status, religiju, ekonomski ili drugi status.

---

<sup>1</sup> Za date ciljeve razvijeni su indikatori. Dokument u celini se može naći na sledećoj internet stranici: <http://sustainabledevelopment.un.org/sdgsproposal.html>.

5. Rio+20 još jednom je potvrdio i sve principe iz Deklaracije o životnoj sredini i razvoju, donesene u Riju, uključujući, između ostalog, princip zajedničkih ali razgraničenih odgovornosti, kao što je navedeno u principu broj sedam.
6. Ponovo je potvrđeno usmerenje ka potpunom sprovođenju Deklaracije iz Rija, Agende 21, Programa za dalju implementaciju Agende 21, Plana sprovođenja sa Svetskog samita o održivom razvoju (Johanesburški plan sprovođenja) i Johanesburške deklaracije o održivom razvoju, Programa akcije za održivi razvoj malih ostrvskih država u razvoju (Barbadoski program akcije) i Strategije sa Mauricijusa za dalje sprovođenje Programa akcije za održivi razvoj malih ostrvskih država u razvoju. Ponovo je potvrđeno i usmerenje ka potpunom sprovođenju Programa akcije za najmanje razvijene zemlje u dekadi 2011–2020. (Istanbulski program akcije), Programa akcije iz Almatija: razmatranje posebnih potreba zemalja u razvoju bez izlaska na more u okviru Novog globalnog okvira za saradnju u tranzitnom transportu za zemlje koje ne izlaze na more i tranzitne zemlje u razvoju, političke deklaracije o razvojnim potrebama Afrike i Novog partnerstva za razvoj Afrike. Potvrđene su i preuzete obaveze iz zaključnih dokumenata sa svih glavnih konferencija i samita Ujedinjenih nacija iz oblasti ekonomije, društva i zaštite životne sredine, uključujući Milenijumsku deklaraciju Ujedinjenih nacija, Zaključke Svetskog samita 2005, Monterejski konsenzus Međunarodne konferencije o finansiranju razvoja, Deklaraciju iz Dohe o finansiranju razvoja, Zaključni dokument Plenarnog sastanka Generalne skupštine na visokom nivou na temu Milenijumskih razvojnih ciljeva, Program akcije Međunarodne konferencije o stanovništvu i razvoju, ključne akcije za dalje sprovođenje Programa akcije Međunarodne konferencije o stanovništvu i razvoju, Pekinšku deklaraciju i Platformu za akciju, kao i zaključnih dokumenata sa konferencija na kojima su oni razmatrani. Zaključak sa vanrednog sastanka iz septembra 2013, organizovanog u cilju praćenja napora uložениh u ostvarenje Milenijumskih razvojnih ciljeva, potvrđuje, između ostalog, spremnost za osmišljavanje snažnog plana za razvoj nakon 2015. Obaveze koje se tiču migracije i razvoja potvrđene su u Deklaraciji o dijalogu na visokom nivou o Međunarodnoj migraciji i razvoju.
7. Zaključak Rio+20 ponovo potvrđuje da se moramo voditi ciljevima i načelima Povelje Ujedinjenih nacija, uz puno poštovanje međuna-

rodnog prava i njegovih principa. On još jednom potvrđuje i koliko su važni sloboda, mir i sigurnost, poštovanje svih ljudskih prava, uključujući pravo na razvoj i pravo na pristojan životni standard – koji obuhvata pravo na hranu i vodu, potom vladavinu prava, dobro upravljanje, rodnu ravnopravnost, kao i osnaživanje žena i sveopštu opredeljenost ka razvoju pravednog i demokratskog društva. Takođe, ponovo podseća na važnost Univerzalne deklaracije ljudskih prava, kao i na ostale međunarodne instrumente vezane za ljudska prava i međunarodno pravo.

8. Otvorena radna grupa je posebno naglasila da globalni karakter klimatskih promena zahteva najširu moguću saradnju svih zemalja, kao i njihovo učešće u delotvornim i primerenim reakcijama na međunarodnom nivou, u cilju što bržeg smanjenja globalne emisije gasova koji doprinose efektu staklene bašte. Ova grupa je podsetila da Okvirna konvencija Ujedinjenih nacija o klimatskim promenama (*United Nations Framework Convention on Climate Change*, UNFCCC) predviđa da sve strane treba da zaštite klimatski sistem za dobrobit kako sadašnjih tako i budućih generacija čovečanstva – na principima jednakosti i u skladu sa svojim zajedničkim, ali razgraničenim odgovornostima i sopstvenim potencijalima. Posebno su skrenuli pažnju, i to sa krajnjom zabrinutošću, na značajan raskorak između zbirnog efekta onog na šta su se strane obavezale u pogledu smanjenja globalne godišnje emisije gasova koji doprinose efektu staklene bašte do 2020. godine, i prognoziranog zbirnog nivoa emisije koji bi imao šanse da zadrži povećanje prosečne globalne temperature na ne više od 2°C ili 1,5° iznad preindustrijskih nivoa. Podsetili su da je krajnji cilj UNFCCC-a stabilizacija koncentracije gasova koji doprinose efektu staklene bašte u atmosferi na nivo koji bi onemogućio opasne antropogene uticaje na klimatski sistem.
9. Planeta Zemlja i njeni ekosistemi su naš dom, a sam izraz „Majka Zemlja” uobičajen je u brojnim zemljama i regijama. U zaključku Rio+20 napomenuto je da neke zemlje prepoznaju prava prirode u kontekstu promovisanja održivog razvoja. Rio+20 potvrđuje uverenje da je, u cilju postizanja pravedne ravnoteže u ekonomskim, društvenim i ekološkim potrebama sadašnjih i budućih generacija, neophodno promovisati sklad sa prirodom. Prepoznata je i prirodna i kulturna raznolikost u svetu, kao i da sve kulture i civilizacije mogu da doprinesu održivom razvoju.

10. Rio+20 je prepoznao da se svaka zemlja suočava sa karakterističnim izazovima da bi postigla održivi razvoj. Dat je poseban naglasak na specifične izazove s kojim se suočavaju najranjivije zemlje, posebno afričke zemlje, najslabije razvijene zemlje, zemlje u razvoju bez izlaska na more i male ostrvske zemlje u razvoju, kao i specifične izazove s kojim se suočavaju srednje razvijene zemlje. Zemlje u kojima postoje sukobi takođe zahtevaju posebnu pažnju.
11. Rio+20 je još jednom podsetio na obavezu da se ojača međunarodna saradnja u rešavanju stalnih izazova vezanih za održivi razvoj za sve, posebno za zemlje u razvoju. U vezi s tim, još jednom je potvrđena potreba za postizanjem ekonomske stabilnosti, održivog ekonomskog rasta, promovisanja društvene jednakosti i zaštite životne sredine, uz podsticaj rodne jednakosti, osnaživanja žena i jednakih prava na zaposlenje za sve, kao i unapređenje zaštite, preživljavanja i razvoja dece do njihovih punih potencijala, između ostalog i putem obrazovanja.
12. Svaka zemlja ima primarnu odgovornost za vlastiti ekonomski i društveni razvoj, te se značaj nacionalnih politika, domaćih resursa i razvojnih strategija ne može prenatglasiti. Zemljama u razvoju su potrebna dodatna sredstva za održivi razvoj. Postoji potreba za značajnim pokretanjem finansijskih sredstava iz različitih izvora, kao i za efikasnom upotrebom finansija u cilju promovisanja održivog razvoja. Rio+20 je podsetio na obavezu revitalizacije globalnog partnerstva za održivi razvoj i na obezbeđivanje potrebnih finansijskih sredstava za njegovo sprovođenje. Izveštaj Međuvladinog ekspertskog odbora o finansiranju održivog razvoja daće predlog opcija za strategiju finansiranja održivog razvoja. Važan zaključni dokument Treće međunarodne konferencije o finansijama za razvoj u julu 2015. baviće se procenom napretka koji je ostvaren u sprovođenju Monterejskog konsenzusa i Deklaracije iz Dohe. Dobro upravljanje i vladavina prava na nacionalnom i međunarodnom nivou osnova su za održiv, inkluzivan i pravičan ekonomski rast, održivi razvoj i iskorenjivanje siromaštva i gladi.
13. Rio+20 je podsetio da svaka zemlja, u skladu sa svojim nacionalnim okolnostima i prioritetima, ima na raspolaganju različite pristupe, vizije, modele i instrumente za postizanje održivog razvoja u sva tri njegova aspekta – što je naš primarni cilj.
14. Ostvarivanje *Ciljeva održivog razvoja* zavisice od globalnog partnerstva za održiv razvoj uz aktivnu uključenost vlada, kao i građanskog društva, privatnog sektora i sistema Ujedinjenih nacija. Jedan snažan

- mehanizam kojim bi se ocenjivalo ostvarivanje *Ciljeva održivog razvoja* biće od presudnog značaja za njihov uspeh. U ovome će ključnu ulogu imati Generalna skupština, sistem Ekonomsko-socijalnog saveta Ujedinjenih nacija (*United Nations Economic and Social Council*, ECOSOC) i Politički forum na visokom nivou.
15. Rio+20 je potvrdio obaveze za preduzimanje daljih delotvornih mera i postupaka, u skladu sa međunarodnim pravom, da ukloni prepreke za punu realizaciju prava na samoopredeljenost naroda koji žive pod kolonijalnom i stranom okupacijom, što negativno utiče na njihov ekonomski i društveni razvoj, kao i na životnu sredinu, i nije u skladu sa dostojanstvom i vrednošću čoveka, te se protiv tih prepreka mora boriti i u potpunosti ih eliminisati.
  16. Rio+20 je podvukao, u skladu sa Poveljom, da se ovo ne može tumačiti kao dozvola, niti podsticaj za bilo kakvu aktivnost protiv teritorijalnog integriteta ili političke nezavisnosti neke države. Dokument podseća na odlučnost da se preduzmu dalje delotvorne mere i postupci u skladu sa međunarodnim pravom, da se uklone prepreke i ograničenja, pruži podrška i izađe u susret potrebama naroda koji žive u oblastima pogođenim složenim humanitarnim katastrofama i u oblastima ugroženim terorizmom.
  17. Radi praćenja ostvarenja *Ciljeva održivog razvoja*, biće važno da se poboljša raspoloživost i pristupačnost prikupljenih podataka i statistika, razvrstanih prema zaradi, polu, starosti, rasi, etničkoj pripadnosti, migracionom statusu, invalidnosti, geografskoj lokaciji i ostalim karakteristikama relevantnim za nacionalni kontekst, kako bi se podržalo praćenje ostvarenja *Ciljeva održivog razvoja*. Potrebno je hitno preduzeti korake u poboljšanju kvaliteta, pokrivenosti i raspoloživosti razvrstanih podataka, kako niko ne bi bio izostavljen.
  18. Ciljeve održivog razvoja prate potciljevi koji će dalje biti razrađeni preko indikatora usmerenih na merive ishoda. Ciljevi pozivaju na delovanje, a po karakteru su globalni i univerzalno primenljivi. Uzimaju u obzir različite nacionalne realnosti, mogućnosti i nivoe razvoja, poštujući nacionalnu politiku i prioritete. Oni se nadovezuju na Milenijumske ciljeve razvoja, imaju zadatak da kompletiraju nedovršene obaveze Milenijumskih ciljeva i da odgovore na nove izazove. Ovi ciljevi čine integrisan i nedeljiv skup globalnih prioriteta za održivi razvoj. Potciljevi su definisani kao podsticajni i globalni, pri čemu svaka vlada posebno postavlja svoje nacionalne potciljeve vodeći se prema globalnim ambicijama, ali uzimajući u obzir nacionalne okol-

nosti. Ciljevi i potciljevi objedinjuju ekonomske, društvene i ekološke aspekte, i prepoznaju njihovu međusobnu povezanost u postizanju održivog razvoja u svim njegovim aspektima.

### Ciljevi održivog razvoja

- Cilj 1. Okončati siromaštvo u svim njegovim oblicima, na svim mestima.
- Cilj 2. Okončati gladovanje, osigurati snabdevanje namirnicama i unaprediti ishranu; promovisati održivu poljoprivredu.
- Cilj 3. Obezbediti zdrav život i promovisati blagostanje za sve, bez obzira na starost.
- Cilj 4. Obezbediti inkluzivno, pravično, kvalitetno obrazovanje i promovisati prilike za celoživotno učenje za sve.
- Cilj 5. Postići rodnu ravnopravnost i osnažiti sve žene.
- Cilj 6. Obezbediti svima pristup vodi i održivo upravljanje vodom, i obezbediti sanitarne uslove.
- Cilj 7. Obezbediti svima pristup priušljivoj, pouzdanoj, održivoj i savremenoj energiji.
- Cilj 8. Promovisati postojan, inkluzivan i održiv ekonomski rast, puno i produktivno zaposlenje i pristojne uslove rada za sve.
- Cilj 9. Izgraditi otpornu infrastrukturu, promovisati inkluzivnu i održivu industrijalizaciju i podsticati inovacije.
- Cilj 10. Smanjiti nejednakosti unutar zemalja i među njima.
- Cilj 11. Raditi na tome da gradovi i naselja postanu inkluzivni, bezbedni, otporni i održivi.
- Cilj 12. Obezbediti održive obrasce proizvodnje i potrošnje.
- Cilj 13. Preduzeti hitne korake u borbi protiv klimatskih promena i njihovih posledica.

Uz prepoznavanje Okvirne konvencije Ujedinjenih nacija za klimatske promene (UNFCCC) kao vrhovnog, međunarodnog, međuvladinog foruma koji zastupa globalno reagovanje na klimatske promene.

- Cilj 14. Očuvati i održivo koristiti okeane, mora i obalske resurse u cilju ostvarenja održivog razvoja.
- Cilj 15. Zaštititi, obnoviti i promovisati održivu upotrebu Zemljinih ekosistema, održivo gazdovati šumama, boriti se protiv dezertifikacije, prekinuti uništavanje zemljišta i podstaći njihovo obnavljanje, i zaustaviti opadanje biološke raznovrsnosti.

- Cilj 16. Promovisati miroljubiva i inkluzivna društva u cilju ostvarenja održivog razvoja, obezbediti svima pristup pravdi i izgraditi delotvorne, odgovorne i inkluzivne institucije na svim nivoima.
- Cilj 17. Jačati sredstva za ostvarenje ciljeva i oživeti globalno partnerstvo radi ostvarenja održivog razvoja.

Preveo Mark Daniels

